

1. Φτώχεια

α) Η φτώχεια παγιδεύει τα άτομα και μειώνει την ικανότητα της κοινωνίας και το επίπεδο ευημερίας που μπορεί να επιτύχει.

⇒ Χρειάζονται **ενεργητικές** πολιτικές **εξόδου** από την φτώχεια με ευκαιρίες απασχόλησης και κατάρτισης. Οι πολιτικές ενίσχυσης του εισοδήματος των φτωχών αρκούν μόνο σε συγκυριακές περιπτώσεις (π.χ. μετανάστες, αποφυλακισμένους) ή σε μη – αντιστρεπτές καταστάσεις (υπερήλικες).

β) Η Ευρώπη απειλείται από μία εσωτερική δυναμική της φτώχειας, που προκαλείται από την τεχνολογική κατάρρευση βιομηχανικών κλάδων (π.χ. ανθρακωρύχοι) ή την γκετοποίηση των μεταναστών (κυρίως από χώρες Μαγρέμπ).

⇒ Προγράμματα μεταβιομηχανικής ανάπτυξης.

⇒ Προγράμματα οικιστικής ανάπλασης των γκέττο, με κίνητρα εγκατάστασης επιχειρήσεων και καταστημάτων για την δημιουργία τοπικής καταναλωτικής αγοράς. Σε μία πρόσφατη αναθεώρηση της πολιτικής για τα γκέττο, ο Κλίντον αποφάσισε ότι η ισχυρότερη δύναμη αναζωογόνησης στις φτωχές συνοικίες, είναι η καθημερινή διαδικασία shopping που ξαναφέρνει σε επαφή τους ανθρώπους, επιβάλλει συνθήκες ασφάλειας και προσελκύει επιχειρήσεις.

γ) Απειλείται επίσης ολοένα και περισσότερο από ένα εξωτερικό κλοιό φτώχειας που διαμορφώνεται στην Ανατ. Ευρώπη και Β. Αφρική.

⇒ Πρόγραμμα βοήθειας, αλλά με όρους οικονομικής ανάπτυξης.

2. Ανεργία – Απασχόληση

Μετά από πολλές δεκαετίες σταθερής εφαρμογής του οκταώρου, βλέπουμε εδώ και μερικά χρόνια να έρχονται και πάλι στο προσκήνιο τα ζητήματα του χρόνου της μισθωτής εργασίας. Ευέλικτο ωράριο, μερική απασχόληση, τηλεεργασία, 35ωρο εβδομαδιαίας εργασίας είναι μερικά από τα θέματα που μπαίνουν στην ημερήσια διάταξη για την αγορά εργασίας, με επιχείρημα την επιδιωκόμενη αύξηση της απασχόλησης.

Η καθολική υιοθέτηση του 35ωρου σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες θα έχει θετικές συνέπειες, αλλά θα βλάψει εάν εφαρμοστεί πρώτα σε τομείς ή χώρες χαμηλής παραγωγικότητας. Οι εξελίξεις για την μείωση του χρόνου εργασίας πρέπει να ξεκινήσουν σε χώρες και σε τομείς υψηλής παραγωγικότητας και βαθμιαία να επεκταθούν στις λιγότερο ανταγωνιστικές οικονομίες και στους λιγότερο ανταγωνιστικούς τομείς. Οι πρωτοβουλίες πρέπει να προωθούνται **εθελοντικά** σε διμερή βάση μεταξύ επιχειρήσεων και εργαζομένων. Κλειδί σε όλες τις προτάσεις είναι να υπάρχει μία **αναπλήρωση ανταγωνιστικότητας**, η οποία μπορεί να αντισταθμίσει την αύξηση του κόστους παραγωγής. Τέτοιες πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

α) *Μείωση χρόνου με δεσμευτική αύξηση απασχόλησης*

Το 35ωρο μπορεί να ξεκινήσει με προσοχή σε μεγάλες επιχειρήσεις όπου η παραγωγικότητα της εργασίας έχει ήδη αυξηθεί αρκετά και η μείωση των ωρών ισοδυναμεί πρακτικά με διανομή του οφέλους ανταγωνιστικότητας, που έχει ήδη πραγματοποιηθεί.

β) *Μείωση υπερωριών με αύξηση απασχόλησης*

Το 35ώρο δεν πρέπει να αποτελέσει άλλοθι για αύξηση της υπερωριακής αμοιβής των ήδη εργαζομένων, γιατί αυτό θα πλήξει σημαντικά το κόστος παραγωγής. Με το μειωμένο ωράριο πρέπει ταυτόχρονα να καταργούνται όλες οι υπερωρίες και ο ισοδύναμος χρόνος να καλύπτεται με πραγματικές νέες προσλήψεις, είτε μερικής είτε πλήρους απασχόλησης.

γ) *Συνδυασμένη μείωση χρόνου εργασίας με κατάρτιση*

Εάν οι ώρες που μειώθηκε το ωράριο σε ετήσια ή εξάμηνη βάση αφιερωθούν στην εντατική κατάρτιση σε νέες τεχνολογίες, τότε θα προκύψει όφελος για τις επιχειρήσεις μέσα από την ενσωμάτωση της νέας τεχνογνωσίας. Δημιουργείται έτσι μία αναπλήρωση παραγωγικότητας, η οποία αντισταθμίζει την μείωση των ωρών εργασίας.

δ) *Συνδυασμένη μείωση χρόνου με αναδιοργάνωση παραγωγής*

Σε πολλές περιπτώσεις, η διάρθρωση της επιχείρησης και η οργάνωση της παραγωγής γίνονται χωρίς να αξιοποιούνται αποτελεσματικά οι τεχνολογικοί και ανθρώπινοι πόροι. Η αναδιοργάνωση της επιχείρησης μπορεί να γίνει με αντάλλαγμα την εφαρμογή 35ωρου και να οδηγήσει σε εξοικονόμηση κόστους και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

ε) *Μία νέα κουλτούρα για τον ελεύθερο χρόνο*

Σε επίπεδο κοινωνίας, το αίτημα του μειωμένου χρόνου εργασίας πρέπει να προωθείται ταυτόχρονα με ένα νέο πρότυπο για την συμμετοχή του πολίτη στον πολιτισμό, για λιγότερη αλλοτρίωση και περισσότερη δημιουργικότητα του ελεύθερου χρόνου. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται νέες οικονομικές ευκαιρίες τόσο από την αύξηση της απασχόλησης με τις νέες προσλήψεις, όσο και από την αύξηση του ελεύθερου χρόνου των ήδη απασχολούμενων. Η συνολική ζήτηση θα αυξηθεί από τα εισοδήματα των νέων απασχολούμενων και από την μεγαλύτερη κατανάλωση στον τομέα της ψυχαγωγίας και του πολιτισμού. Εάν έχουμε αποφύγει την μείωση της ανταγωνιστικότητας, τότε θα οδηγηθούμε σε αύξηση της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης και της ευημερίας.

3. Παγκόσμιες ανισότητες

- α) Το μεγαλύτερο θέμα είναι εάν αντιμετωπίζονται με διεθνή βοήθεια ή με εσωτερικά προγράμματα «σωστής» πολιτικής. Στην αύξηση βοήθειας αντιδρούν οι Η.Π.Α.
- ⇒ Η καλύτερη λύση είναι η πολιτική συνοχής που εφαρμόστηκε στα ΚΠΣ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνδυάζει την βοήθεια με συγκεκριμένες δεσμεύσεις και στόχους εσωτερικής πολιτικής (conditional support).
- β) Η επανεμφάνιση των λιμών στην Αφρική βάζει νέα ζητήματα. Συζητείται το θέμα των γενετικά μεταλλαγμένων τροφών από την άποψη της αντοχής στους στην ξηρασία.
- γ) Απελευθέρωση εισαγωγών από χώρες Γ' και Δ' κόσμου για την ενίσχυση του εισοδήματος τους.
- δ) Ως πρόταση κυκλοφορεί η φορολόγηση των διεθνών κινήσεων κεφαλαίου (φόρος Tobin) και η δημιουργία ενός διεθνούς ταμείου για τις φτωχές χώρες.
- ε) Οι περιβαλλοντικές προδιαγραφές του Κυότο εάν εφαρμοστούν στις φτωχές χώρες θα μειώσουν βραχυχρόνια ακόμα περισσότερο την ανάπτυξη τους.
Αντίθετα αν εφαρμοστούν στις πλούσιες χώρες, δημιουργούν κίνητρα μετανάστευσης του κεφαλαίου στις φτωχότερες, πράγμα που μπορεί να πυροδοτήσει μία πρώτη φάση ανάπτυξης.

4. Δημοσιονομική σταθερότητα

Διαμορφώνονται δύο απόψεις:

Ορθόδοξη άποψη: Συνεχής μείωση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους, έτσι ώστε να μειώνονται τα επιτόκια δανεισμού και να απελευθερώνονται πόροι για την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Η άποψη αυτή επιβάλλεται *de facto* από την δημοσιονομική πολιτική των ΗΠΑ, που έχει θέσει στόχο την πλήρη εξαφάνιση του δημόσιου χρέους σε μία γενεά. Αυτό οδηγεί σε μία ισχυροποίηση του δολαρίου και ασκεί μία σοβαρή πίεση προς την ευρωζώνη να συμπεριφερθεί με παρόμοιο τρόπο.

Ευέλικτη άποψη: Η Ευρώπη δεν έχει μπει ακόμα σε φάση ταχείας ανάπτυξης και μια αυστηρή δημοσιονομική πολιτική μπορεί να «φρενάρει» την απογείωση. Η Ε.Ε. πρέπει να χρηματοδοτήσει μεγάλα προγράμματα υποδομής (π.χ. Διευρωπαϊκά Δίκτυα) τα οποία θα περιοριστούν εάν τεθούν υπό αυστηρές δημοσιονομικές θεωρήσεις

Οι δύο απόψεις προκαλούν ισχυρές πολιτικές και θεσμικές συγκρούσεις στην Ε.Ε., (π.χ. Σρέντερ – ΕΚΤ)

Η Ελλάδα στην πράξη εφαρμόζει την ευέλικτη άποψη, αλλά δεν πρέπει να το κάνει σημαία. Προς το παρόν η δημοσιονομική προσαρμογή προς τον μέσο όρο δημοσίου χρέους της Ε.Ε. σε μία δεκαετία, είναι επαρκής.

7. Οικονομία της γνώσης

Για να αξιοποιούνται οι ευκαιρίες απασχόλησης που δημιουργεί η οικονομική ανάπτυξη, χρειάζεται μία πολιτική που θα προωθεί την συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευση σε νέες απαιτήσεις και ειδικεύσεις. Μια πολιτική απασχόλησης απαιτεί σήμερα την καθολική εισαγωγή των νέων τεχνολογιών πληροφορικής σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης και την συστηματική κατάρτιση των ήδη εργαζομένων κάθε ηλικίας, έτσι ώστε να προσαρμόζονται εγκαίρως στις νέες απαιτήσεις. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να δώσουμε την δυνατότητα στους σημερινούς και αυριανούς εργαζόμενους να εξοικειωθούν νωρίς με την τεχνολογία και να μην αποτελέσουν μια νέα κατηγορία τεχνολογικού αναλφαβητισμού και δομικής ανεργίας.

Η επιχείρηση πρέπει να πειστεί πως οι γνώσεις των εργαζομένων είναι πλέον σημαντικό πλεονέκτημα στην αγορά. Δίπλα στα τμήματα παραγωγής, οργάνωσης και marketing, η σύγχρονη επιχείρηση πρέπει να δημιουργήσει και Τμήμα Γνώσης (Knowledge Department) το οποίο θα ασχολείται με την πληροφόρηση για νέες τεχνολογίες και την διάδοσή της στους εργαζομένους, έτσι ώστε να τείνουν να δημιουργήσουν μια γνωστική εξειδίκευση που θα σχετίζεται άμεσα με την δραστηριότητα της εταιρείας.

Το μεγάλο στοίχημα για την Ελλάδα αποτελεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών τόσο από τις επιχειρήσεις, όσο και από τους πολίτες και τους καταναλωτές. Τα ερευνητικά και τεχνολογικά ιδρύματα της χώρας μπορούν να διαμορφωθούν σε σύνολα επαρκούς μεγέθους με πολυδιάστατες δραστηριότητες που θα ξεκινήσουν από την υψηλών απαιτήσεων έρευνα και θα φτάνουν στο κατώφλι της χρηματιστηριακής αγοράς. Οι νέοι θεσμοί της NEXA και του Venture Capital μπορούν να αξιοποιηθούν για να δοκιμάσουμε την παραγωγική προοπτική των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Σε αυτή την προοπτική μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα δημιουργηθούν πολλές νέες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, που θα ανοίξουν ευκαιρίες απασχόλησης και ανάπτυξης στην μεταβιομηχανική κοινωνία, οικοδομώντας την νέα *Οικονομία της Γνώσης*.